

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
884ง
เลขที่.....
วันที่ 6 มิ.ย. 2555
เวลา.....น.

ที่ นร ๐๕๐๗/๗๒๗/๕๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม
วุฒิสภา เรื่อง กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม

เรียน เลขาธิการวุฒิสภา

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๗/๘๒๙
ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต ๑๐๐๗/๑๓๙๖๓
ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๒๐๔/๓๐๕๐
ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และความเห็นเพิ่มเติม

ตามที่ได้ส่งรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม
ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา เรื่อง กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม
ไปเพื่อดำเนินการ นั้น

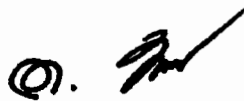
กระทรวงวัฒนธรรมได้เสนอผลการดำเนินการตามรายงานการพิจารณาศึกษาของ
คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา เรื่อง กฎบัตรประเทศไทย
ว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ รับทราบรายงานของคณะกรรมการฯ
และผลการดำเนินการของกระทรวงวัฒนธรรมตามรายงานดังกล่าว และแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และนำรายงานในเรื่องนี้เสนอวุฒิสภาทราบต่อไป ทั้งนี้ ได้ขอให้
กระทรวงวัฒนธรรมส่งรายงานในเรื่องนี้ จำนวน ๕๐๐ ชุด ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาโดยตรงต่อไปแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

กลุ่มงานนิติ
รับที่ กทอ(ก) 6 ๕๕๕
วันที่ ๖ มิ.ย. ๕๕
เวลา ๑๕.๐๖
สำนักการประชุม

๑.

(นายอำนาจ พัวเวส)

ผู้อำนวยการสำนักนิติธรรม ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๑๐/๕๕ วันที่ ๖/๕๐/๕๕
เวลา ๑๕.๒๑ ส่ง ปิตต์
สำนักการประชุม

สำนักนิติธรรม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๕๕๗ (เศรษฐกิจ)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ ต่อ (A684/ส.ด) www.cabinet.thai.gov.go.th

ด่วนที่สุด
ที่ วธ ๐๒๐๔/ ๓๖๕๐

กระทรวงวัฒนธรรม
๖๖๖ ถนนบรมราชชนนี เขตบางพลัด
กทม. ๑๐๗๐๐

๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา เรื่องกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๗/๑๓๙๖๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต ๑๐๐๗/๒๗๒ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
๒. ความเห็นเพิ่มเติมกระทรวงวัฒนธรรม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งให้กระทรวงวัฒนธรรมพิจารณา ดำเนินการเกี่ยวกับรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ และวัฒนธรรม วุฒิสภา เรื่องกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมและส่งให้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป นั้น

ในการนี้กระทรวงวัฒนธรรมได้พิจารณาแล้ว เห็นควรให้ความเห็นชอบในหลักการและสาระสำคัญ เรื่อง กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยมีความเห็น ของกระทรวงการต่างประเทศและความเห็นเพิ่มเติมของกระทรวงวัฒนธรรม (กรมศิลปากรและกรมส่งเสริม วัฒนธรรม) รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสนธยา คุณปลื้ม)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

โทร. ๐ ๒๔๒๒ ๘๘๖๓

โทรสาร ๐ ๒๔๖๖ ๘๘๖๖

สำเนาถูกต้อง

(นายเศรษฐชัย อัมสมศรี)

นิติกรชำนาญการ

สำนักนิติธรรม

ด่วน

ที่ กต ๑๐๐๓/๒๗๕

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์
รับที่ ๐๙๘
วันที่ ก.ย. ๒๕๕๕
พ.ศ. ๒๕๕๕

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
ที่ ๔๓๖๗
ที่ ๑๖ ก.ย. ๒๕๕๕
ที่ ๑๑-๒๔๕

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา กทม. ๑๐๕๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษากฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
เรียน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

- ๑. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๕๐๖๕ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔
- ๒. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๒๑๙๐ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕

ด้วยกระทรวงการต่างประเทศได้รับหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้
กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการต่อรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา
คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ และวัฒนธรรม วุฒิสภา เรื่อง กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่ง
มรดกทางวัฒนธรรม และแจ้งผลการดำเนินการให้กระทรวงวัฒนธรรมในฐานะหน่วยงานกลางรวบรวมส่ง
ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ดังความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

กระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาร่างกฎบัตรดังกล่าว พร้อมทั้งข้อสังเกตและ
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ แล้ว และมีความเห็น ดังนี้

- ๑. การจัดทำกฎบัตรฯ จะช่วยให้การอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของไทย
เป็นที่ยอมรับและเป็นหลักฐานสำคัญในระดับนานาชาติ และเพื่อให้การพัฒนาการอนุรักษ์แหล่งมรดกทาง
วัฒนธรรมของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ๒. ร่างกฎบัตรฯ เป็นเอกสารของไทยฝ่ายเดียวที่กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
ด้านอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติให้กับทุกภาคส่วน มิใช่สนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ
และมีไขเอกสารทางกฎหมาย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

Anders Sabido

(นายวิชาวัฒน์ อิศรภักดี)

อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์การระหว่างประเทศ

กองกิจการเพื่อการพัฒนา

โทร. ๐ ๒๒๐๓ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๒๑๗๑

โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๕๐๙๐

มอบคุณเอกชัย

กต/คท

พ.ศ. ๒๕๕๕
(นางเพชรรัตน์ แต้งาม)

๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑.

๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑.

๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑.

๑๑. ๑๑. ๑๑.

นางสาวสทลิ่งพงศ์ ชาอินชณนันทน์

ความเห็นเพิ่มเติมของกระทรวงวัฒนธรรม

ความเห็นเพิ่มเติมของกระทรวงวัฒนธรรมโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมศิลปากรและกรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยสรุปได้ดังนี้

๑. กระทรวงวัฒนธรรมโดยกรมศิลปากร ควบคุมดูแลรักษาพื้นที่ได้เฉพาะเขตโบราณสถานเท่านั้น พื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่อยู่นอกเขตโบราณสถานที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะไม่ได้รับความคุ้มครองตาม นอกจากมีการประกาศเขตโบราณสถานไม่สามารถขยายเขตไปในข้างเคียงได้มาก เพราะจะมีการร้องเรียนว่าเป็นการรอนสิทธิเอกชน ดังนั้นต่อไปต้องมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติใหม่เพื่อสงวนเขตข้างเคียงเป็น Buffer Zone เพื่อสามารถควบคุมได้

๒. มรดกทางวัฒนธรรม ควรมีการจัดการร่วมกับมรดกทางธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนมากขึ้นเช่นเดียวกับ Nation Trust ของประเทศอังกฤษ และควรเสนอให้มีการพิจารณาหัวข้อที่ว่าด้วยกองทุนซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ เช่น โครงการสามเหลี่ยมวัฒนธรรม (Cultural Triangle) ซึ่งในประเทศศรีลังกามีการเรียกเก็บเงินเข้ากองทุนจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทุกคนที่เดินทางไปยังเมืองหลัก ๓ เมือง เป็นต้น

ร่างกฎบัตรข้อ ๔ ว่าด้วยการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมใน ๔.๑ ข้อที่ ๓ ควรเพิ่มเติมว่ารัฐควรจัดตั้งกองทุนสำหรับบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรม

๓. เห็นสมควรปรับปรุงบางประเด็น ดังนี้

๓.๑ หมวดที่ ๒ นิยามศัพท์ที่สำคัญ

(๑) มรดกวัฒนธรรม (หน้า ๑๖) คำนิยามดังกล่าวเน้นในเชิงมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูง ไม่สามารถทดแทนได้ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ซึ่งแท้จริงแล้ว ยังมีมรดกวัฒนธรรมที่ไม่โดดเด่นนัก หรือเป็นมรดกวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับแห่งอื่นๆ แต่มีความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่หรือเจ้าของมรดกวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ควรได้รับการดูแลตามกฎหมายฉบับนี้เช่นกัน

(๒) “โบราณสถาน หมายถึง.....” (หน้า ๑๗) ซึ่งความหมายของคำดังกล่าวไม่ตรงตามบทนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) “การอนุรักษ์ (หน้า ๑๗) หมายถึง.....” ซึ่งไม่ตรงกับระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยข้อเท็จจริงกรมศิลปากร ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ อยู่แล้ว

(๔) “บูรณภาพ” (หน้า ๑๘) นอกจากจะกล่าวถึงบูรณภาพในทางกายภาพของมรดกวัฒนธรรมแล้ว ควรให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมเชิงนามธรรม (เช่น ความเชื่อ วิถีชีวิต เป็นต้น) ที่ผูกพันหรือเชื่อมโยงกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมแหล่งนั้นด้วย ซึ่งต้องประกอบกันทั้ง ๒ ส่วนจึงจะทำให้แหล่งมรดกวัฒนธรรมแหล่งนั้นๆมีการบูรณภาพอย่างแท้จริง

(๕) “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” (หน้า ๑๘) ในคำนิยามดังกล่าวถึงเฉพาะสภาพภูมิประเทศที่มนุษย์ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับสภาพที่เป็นธรรมชาติเท่านั้น ทั้งนี้ ควรหมายรวมถึงสภาพตาธรรมชาติอันมีความเหมาะสม ที่ดึงดูดให้มนุษย์เลือกใช้พื้นที่เหล่านั้นประกอบกิจกรรม ดำรงชีพ หรือใช้ประโยชน์ด้านอื่นโดยไม่มีการตัดแปลงด้วย

(๖) สมควรเพิ่มเติมคำว่า “ โบราณวัตถุ ” แม้ว่าจะเป็นกฎบัตรว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเน้นไปที่สถานที่ แหล่งโบราณคดีหรือโบราณสถาน แต่ในคำนิยามศัพท์ตามเอกสารหน้าที่ ๑๖ - ๑๗ ส่วนของหมวดที่ ๒ นิยามศัพท์ที่สำคัญไม่ปรากฏคำว่า โบราณวัตถุและคำอธิบายนิยามเฉพาะ เพราะเมื่อกล่าวถึงส่วนสำคัญของมรดกวัฒนธรรม จะให้ความสำคัญของคำว่าโบราณสถานและโบราณวัตถุควบคู่กันไปดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้นเห็นสมควรเสนอให้มีนิยามศัพท์ของคำว่า “ โบราณวัตถุ ” ไว้ในร่างกฎบัตรด้วย

๓.๒ หมวดที่ ๕ การมีส่วนร่วม

ในหมวดนี้ ได้กล่าว ในข้อ ๕.๒ (หน้า ๒๕) ไว้ว่า ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม ด้วยวิธีการต่างๆ หากพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอ เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่ม เช่น ประชาชนในพื้นที่ที่อาจยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามามีส่วนร่วม เพราะรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความรู้ หรืออาจมีความรู้และความเข้าใจบ้างแล้วแต่ยังรู้สึกว่าไม่อยู่ในสถานภาพที่จะแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักวิชาการได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหาวิธีการใดๆที่สามารถนำความเห็น ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้น มาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมแห่งนั้นๆ ด้วย

๔. ในกฎบัตรฉบับนี้เข้าใจว่า มีวัตถุประสงค์ให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม, ชุมชน, ภาคประชาชน ได้ร่วมกันนำไปใช้กับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของตน เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ด้วย แต่อย่างไรก็ดี ในบทที่ว่าด้วยแผนแม่บทหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน ท้องถิ่น ไม่ได้ระบุให้มีการวางระเบียบ ข้อบังคับ หรือการจัดทำผังเมือง / ผังเมืองเฉพาะ หรือพื้นที่สงวน ฯลฯ เพื่อการปกป้องการคุกคามพื้นที่มรดกวัฒนธรรม ตรงกันข้ามในหัวข้อ ๔.๓ หลักการในการจัดการองค์ความรู้ ข้อ ๖ จัดทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่ยังไม่มีการคุกคาม โดยไม่ต้องทำลายหลักฐานมากเกินไปจนจำเป็น ควรเหลือส่วนที่ไม่มีการรบกวนไว้ สำหรับการวิจัยต่อไปในอนาคต เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายทางวิชาการ ดังนี้เข้าใจว่า เป็นการแปลความมาจากภาษาต่างประเทศ(อังกฤษ) หากต้องพึงระมัดระวังเพราะในประเทศไทยการระบุว่าจะต้องไม่ทำลายหลักฐานมากเกินไปจนจำเป็น นั้น อาจถูกตีความหมายได้ว่า สามารถทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีได้

๕. กฎบัตรฉบับนี้มีแนวทางการปฏิบัติหรือสาระที่ปรากฏส่วนใหญ่อาจจะแปลหรือสรุปประเด็นมาจากการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมตามสากล ฉบับภาษาต่างประเทศหลายแห่ง ดังนั้นมีหลายส่วนที่ยังทำความเข้าใจได้ยาก ไม่ได้ถอดความและเรียบเรียงให้เป็นภาษาที่เข้าใจได้ ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในงานทางด้านอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม จะเกิดความสับสนได้เช่น ในส่วนของคำนิยามคำว่า “ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม และภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ”

๖. ในบริบทของหลักการและเหตุผล ในย่อหน้าที่ ๑ ความว่า “ ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานนับเนื่องมาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปหลายหมื่นปีมาแล้ว..... ” ในส่วนนี้ยังไม่มีข้อมูลที่พิสูจน์ถึงความเก่าแก่ที่สามารถกำหนดอายุได้ถึงหลายหมื่นปีมาแล้ว และมีความคิดเห็นว่า น่าจะปรับปรุงสาระโดยการนำความที่ได้เสนอแนะไว้ในข้อ ๖ มาปรับใช้ในหลักการและเหตุผลด้วย

๗. ในบริบทของหลักการในการอนุรักษ์ข้อ ๓๓ “...โดยรักษาไว้ตามสภาพเดิมหลังการขุดแต่ง...” คำว่าการขุดแต่งไม่ได้มีนิยามไว้ในทางวิชาการ จึงควรใช้คำว่า “... ภายหลังการขุดศึกษาทางโบราณคดีเกี่ยวกับซากสิ่งก่อสร้าง...” น่าจะเหมาะสม

๘. กฎบัตรประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม โดยส่วนรวมนับได้ว่าจะเป็นประโยชน์และมีเนื้อหาที่เกือบจะครอบคลุม สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อันึ่ง ในเรื่องที่ได้มีการเกริ่นนำ ในบทความทางวิชาการบางแห่ง ยังกล่าวได้อย่างไม่ชัดเจน เช่นในหน้าที่๒ บทที่ ๒ เรื่องความเป็นมาและกระบวนการร่างกฎบัตรประเทศไทย ในย่อหน้าที่ ๑ และ ๒ การกล่าวถึงว่า “มรดกวัฒนธรรม ของประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ ซึ่งมีความเป็นมายาวนาน และจากการที่มีรากวัฒนธรรมที่ยาวนาน ทำให้มรดกวัฒนธรรมเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปเกิดความเสียหายจากกาลเวลาที่ گذกร่อนลงไป หรือโดนทำลาย ก่อให้เกิดความไม่น่าดู ทำให้เป็นประเด็นที่พุทธศาสนิกชนควรช่วยกันทำนุบำรุง ซ่อมแซม หน่วยงานของรัฐที่ดูแลในเรื่องดังกล่าว คือ กรมศิลปากร โดยกรมศิลปากรมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ซึ่งการอนุรักษ์ เริ่มเกิดขึ้นเมื่อประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปีที่ผ่านมา หรือในสมัยสงครามโลกและผลจากสงครามโลกทำให้เกิดความเสียหายต่อมรดกวัฒนธรรม จึงเกิดกฎบัตรนานาชาติ เวนิช” ข้อความดังกล่าวข้างต้น ยังเป็นการให้ข้อมูลที่คลุมเครือ คลาดเคลื่อน อาจสร้างความเข้าใจผิดและความเสียหายต่อการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติและกรมศิลปากร ซึ่งมีอายุยาวนานถึง ๑๐๑ ปี ว่าเพิ่งจะเริ่มอนุรักษ์ เพราะผลจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่โดยข้อเท็จจริงพอสรุปคร่าวๆ (ข้อมูลอย่างละเอียดดูที่ ปฐมฤกษ์ เกตุทัต เรื่อง พัฒนาการโบราณคดีในประเทศไทย ในวารสารเมืองโบราณปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๓-๔ (มกราคม - ธันวาคม) ๒๕๓๗ เป็นบทความที่ตัดตอนและปรับปรุงจาก “โบราณคดี ภูมิหลังสังเขป” เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิด ครั้งที่ ๑ เพื่อยก “ร่างมาตรฐานแนวทางแห่งชาติว่าด้วยการศึกษากการอนุรักษ์และการบริหารงานโบราณคดี” ของคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ดังนี้

๑) หากกล่าวถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม คนในอดีตปฏิบัติการในการอนุรักษ์ด้วยศรัทธาความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่นมีสร้างพระพุทธรูป มีการต่อแขนขององค์พระพุทธรูป รูปเคารพที่ชำรุด ก็นับเป็นการสืบทอดศาสนาตามความเชื่อ ดังปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัยวัดศรีชุม หลักที่ ๒ ด้านที่ ๒ บรรทัด ๒๘ - ๓๕ (กรมศิลปากร ๒๕๒๖ : ๗๔) กล่าวถึง สมเด็จพระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุฬามณี ทรงรวบรวมชิ้นส่วนชิ้น ส่วนพระพุทธรูปหินจากที่ต่างๆ มาซ่อมให้สมบูรณ์และบูรณะวัดมหาธาตุเมืองสุโขทัย

๒) ในสมัยอยุธยา ปรากฏหลักฐานการบูรณะวัดเทพจัน โดยสมภารเหมือน เมื่อพ.ศ. ๒๒๗๗ สมัยพระเจ้าบรมโกศ “...ท่านได้บูรณะมาเป็นหลายครั้งแล้ว รูปได้ฝังรากก็ดี เสาพระวิหารก็ดี แลรูปขุดลงไปลึกประมาณ ๒ ศอก แต่เห็นพื้นของท่านเป็นหลายชั้นอยู่ ท่านก่อสร้างมาเป็นหลายชั้นอยู่ ” (ประสาน บุญประคอง ๒๕๐๗ : ๕๔-๕๕)

๓) ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตามหลักฐานที่ปรากฏพบว่า ในสมัยรัชกาลที่๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงออกประกาศเขตรังวัดผู้ร้ายขุดวัด ตามหมายรับสั่งวันเสาร์เดือน ๙ แรม ๓ ค่ำ ปีชวด ฉศก (ตรงกับวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๓๙๗) ความว่า “ ให้กรมพระนครบาล มีหมายประกาศทั่วไปว่า ตั้งแต่บัดนี้สืบไปเมื่อหน้าถ้าที่วัดอารามเจดีย์สถานใดๆ มีผู้ร้ายขุดคัตทำลายในพระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ พระพุทธรูปให้ชำรุดหักพังลง ให้ชาวบ้านที่อยู่ในารังวัด ๔ เส้นรอบที่นั้น เข้าชื่อกันมาทำคำตราสินร้องเรียนแก่นายอำเภอร้วแขวงกรมการเสียในเร็วๆ ภายในเดือนหนึ่ง...” นอกจากจะทรงออกประกาศให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังมรดกวัฒนธรรม ที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านเรือนราษฎรแล้ว พระองค์ยังทรงเป็นผู้ทำการศึกษาทางโบราณคดี โปรดให้มีการขุดพระปฐมเจดีย์ เพื่อชันสูตรดูความลึกและลักษณะการก่อสร้าง ต่อมาได้ทรงโปรดให้มีการสร้างองค์พระปฐมเจดีย์ขึ้น เพื่อครอบทับองค์เจดีย์ที่ทรงค้นพบ อันเป็นแนวทางการอนุรักษ์ซากโบราณสถานที่ยพบในขณะนั้น และมีการพัฒนาวิธีการศึกษาและอนุรักษ์ รวมถึงการออกกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อกันมา

๔) จนกระทั่งถึงพ.ศ. ๒๔๕๕ สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตั้งกรมศิลปากร โดยยกแผนกหนึ่งจากกรมโยธาธิการ ที่ทำงานประเภทซ่อมพระอาราม หล่อรูปเคารพ ฯลฯ ต่อมา มีการตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้นทำหน้าที่แทนกรมศิลปากร ได้มีการวางแนวทางสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมไว้ว่า “มิได้สงวนทุกสิ่งเพราะพันวิสัยที่จะทำได้ จึงเลือกสงวนเฉพาะของสำคัญในพงศาวดารและของสำคัญในทางศิลปะศาสตร์” โดยได้วางแนววิธีการในการรักษาไว้คือห้ามปรามมิให้รื้อทำลาย ถากถางค้าจุนมิให้พังและปฏิสังขรณ์ให้คืนดี” (กรมศิลปากร: ๙๙ ปีแห่งการสถาปนากกรมศิลปากร: ๔๐-๔๑)

๕) พัฒนาการในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยมีอยู่สืบมา จนถึงในหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงภัยคุกคาม ที่มีต่อมรดกทางวัฒนธรรมในโลก เพราะถูกทำลายลงจากระเบิด กวрсสงคราม และการจารกรรมสมบัติโบราณที่มีอยู่ในประเทศที่มีอารยธรรมโบราณไปสู่ผู้แสวงและประเทศในยุโรป อเมริกา เป็นต้นจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ในเวลาต่อมารู้จักกันในชื่อย่อว่า ยูเนสโก เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่สังคมโลกตลอดจนกำหนดแนวทางเรื่องเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกได้ลงนามให้สัตยาบันจะรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนตามแนวทางที่ปรากฏในกฎบัตรเวนิซ

๙. กฎบัตรประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม (Thailand Charter on Culture Heritage Management) กฎบัตรเป็นธรรมนุญ ข้อตกลง หรือกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ผู้ร่วมลงนามหรือให้สัตยาบัน ยอมรับ ยินยอมดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่ได้ร่วมตกลงกันไว้ สำหรับกฎบัตรประเทศไทยฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และที่ไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งมักจะปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้เสมอ ทั้งนี้ อยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎบัตรประเทศไทยด้านการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ไม่มีฐานะเป็นกฎหมายและไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ การปฏิบัติการใดๆ ตามกฎบัตรดังกล่าว ต้องไม่ขัดและอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๒) ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นประเทศหนึ่งในภาคีสมาชิกที่ได้ให้สัตยาบันไว้ รัฐบาลไทย จึงได้มอบหมายให้กรมศิลปากรรับผิดชอบและได้มีการออกระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานพ.ศ. ๒๕๒๘ ที่มีแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมคือ ห้ามต่อเติมโบราณสถานเมื่อไม่แน่ใจให้อนุรักษ์เท่าที่พบหลักฐาน เมื่อเวลาผ่านไปแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของสากล ก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกับที่ในประเทศไทยประสบ กล่าวคือการต่อต้านจากประชาชน การให้ความร่วมมือจากประชาชนหรือเจ้าของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม การไม่พอใจต่อการถูกโยกย้ายของชุมชน อันเป็นเหตุให้ทางยูเนสโกได้หันมาพิจารณาทบทวนแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม และให้ความสำคัญกับคุณค่าทางความเชื่อ ทางจิตวิญญาณของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยมีพัฒนาการทางการเมืองที่เจริญถึงขั้นให้สิทธิของประชาชน ชุมชน ภาคประชาชนและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของตน ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗

๓) องค์การภาคประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทย ที่เรียกว่า ฮีโคโนมิสไทย ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ของประชาชน ของท้องถิ่น ที่เปลี่ยนแปลงตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งก็สอดคล้องกับที่ในระดับสากลก็มีองค์กรที่มีชื่อของรัฐเรียกว่า ฮีโคโนมิส คอยให้คำแนะนำ ความคิดเห็นและปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมระดับสากล ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ มาตรฐานและฮีโคโนมิสไทยได้ดำริให้

มีการจัดทำกฎบัตรประเทศไทยขึ้น เพื่อเป็นขอบเขตแนวทางปฏิบัติในเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
ของประเทศไทย

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ น่าจะเป็นถ้อยคำแถลงในการกล่าวถึงความเป็นมาของกฎบัตร
ประเทศไทยมากกว่าการยกประเด็นรายละเอียดปลีกย่อยที่กล่าวมาในลักษณะบน ไม่มีลักษณะการใช้ภาษาเขียน
ให้เข้าใจที่ตีข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ไม่อธิบายอย่างครบถ้วนถูกต้องนั้น อาจจะทำให้สร้างความเสียหาย ความเข้าใจผิด
ต่อการเรียนรู้ ในเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยได้ สิ่งต่างๆ บนโลกในขณะนี้เกิดขึ้นได้
เพราะมีประวัติความเป็นมา มีการเรียนรู้ แก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้กับการเปลี่ยนแปลง ความไม่หยุด
อยู่นิ่งกับที่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยก็เฉกเช่นเดียวกันที่ต้องการพัฒนาเรียนรู้ ปรับปรุง และ
แก้ไขไปตามบริบทของสังคมและโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ดังนั้น ในการเริ่มทำสิ่งใดมิใช่การทำหน้าที่
สิ่งที่เกิดขึ้นก่อน ดำรงอยู่ก่อนตามบริบทของสังคมนั้นว่าเป็นสิ่งไม่ดี แม้จะไม่ได้กล่าวตรงๆแต่การกล่าวถึงโดยไม่ได้
ให้รายละเอียดของข้อมูลที่มีอย่างครบถ้วนรอบด้าน ก็เป็นการทำหน้าที่โดยปริยาย จึงสมควรอยู่เองที่คนรุ่นปัจจุบันจะได้
ให้ความยุติธรรมโดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้าน

นอกจากนั้น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ให้ความเห็นต่อกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหาร
จัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม ว่ามีความสอดคล้องกับการดำเนินงานปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมและขอสนับสนุนหลักการของร่างกฎบัตรฉบับนี้ ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางการ
ปฏิบัติเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) หมวดที่ ๒ นิยามศัพท์ที่สำคัญ หน้าที่ ๑๗ ข้อ ๒.๑ ข มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้ความหมายเพิ่มเติมไว้ว่าเป็น “ เป็นการปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ
ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุสิ่งประดิษฐ์และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และใน
บางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่น
หนึ่ง เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์
ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความ
ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์” จึงเห็น
ควรเสนอให้มีการพิจารณากำหนดนิยามศัพท์ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ให้สอดคล้องกับคำนิยามของกรมส่งเสริม
วัฒนธรรมในข้างต้น

(๒) หมวดที่ ๓ คุณค่าและการประเมินคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม เพื่อแสดงถึง
ความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างคุณค่าและความหมายของมรดกวัฒนธรรม
และเพื่อให้กฎบัตรฉบับนี้ ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการนี้ ขอเพิ่มเติมประเด็นในข้อ ๓.๔ หน้าที่ ๑๙ “มรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการประเมิน
คุณค่าแล้วว่ามีคุณค่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ควรได้รับการขึ้นทะเบียนหรือขึ้นบัญชี เพื่อให้ได้รับการปกป้อง
คุ้มครอง” โดยปรับแก้ไขดังนี้ “มรดกวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ ที่ได้รับการประเมินค่าแล้วว่ามี
คุณค่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ควรได้รับการขึ้นทะเบียนหรือขึ้นบัญชี เพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครอง”